

Książę Józef Poniatowski w polskojęzycznej przestrzeni Internetu

Internet stanowi ważny nośnik pamięci historycznej a jego zasięg społeczny wpływa na jakość i formę uczestnictwa w kulturze¹. W ramach sfery Web 2.0., na niespotykaną dotąd skalę rozwinął się wielowymiarowy dyskurs, obejmujący swoim zasięgiem zagadnienia obecne w dowolnej przestrzeni i czasie². Pomimo zjawiska globalizacji w zasobach Internetu obecne są także tematy związane z patriotyzmem oraz narodową symboliką³.

Jedną ze sztandarowych postaci naszych dziejów jest książę Józef Poniatowski, marszałek Francji, naczelny wódz wojsk Księstwa Warszawskiego i V Korpusu wchodzącego w skład Wielkiej Armii Napoleona⁴. Z pewnością jego tragiczny żołnierski los w trudnej sytuacji kraju znajdującego się pod zaborami wpłynął na rozwój mitu romantycznego bohatera⁵. Uroczysty pochówek

¹ Por. B. Korzeniewski, *Medializacja i mediatyzacja pamięci*, „Kultura Współczesna” 2007, nr 3, s. 11.

² Społeczny wpływ Internetu na polskie społeczeństwo jest niebagatelny, zważywszy, że blisko 60% Polaków aktywnie wykorzystuje ten multimedialny kanał komunikacyjny. Zob. dokument elektroniczny, [tryb dostępu]: <http://www.egospodarka.pl/96852,Internet-w-Polsce-III-2013-V-2013,1,12,1.html> [06.08.2013].

³ W. Bobrowicz, *Internet, kultura, edukacja*, Lublin 2006, s. 15–16.

⁴ Por. J. Skowronek, *Książę Józef Poniatowski*, Wrocław 1986; J. Wojtasik, *Książę Józef Poniatowski polski wódz naczelny w 1809 roku*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” R. 11: 2010, nr 2, s. 43–58.

⁵ Kreowanie bohaterów jest procesem społecznym związanym z powszechnym symbolicznym odczuwaniem historii. Wynika często z potrzeb chwili, ale pomimo swojej teatralności umacnia poczucie wspólnoty narodowej, sugerując

księcia na Wawelu w 1817 roku zapoczątkował tradycję upamiętniania postaci „równych królom”. Warto przy tym zauważyć, że jako bratanek Stanisława Augusta Poniatowskiego reprezentował on pewną ciągłość dynastii, stąd taka nobilitacja była w pewnym stopniu naturalna i niepozbawiona legitymizmu. Już w tym okresie sława księcia konkurowała z legendą Tadeusza Kościuszki, przywódcy insurekcji, który spoczął w krypcie św. Leonarda niecały rok później⁶. Postacie te wielokrotnie zestawiano ze sobą także ze względów edukacyjnych, ukazując różne sposoby walki o niepodległość⁷. Wizerunek Józefa Poniatowskiego kształtowały czyny rycerskie stojące u podstaw ideału żołnierza, ułana i „polskiego Bayarda”⁸, ale także jego bogate życie towarzyskie odsłaniające nieco karykaturalny obraz bon vivanta nazywanego uszczypliwie księciem Pepi⁹. Obraz ten ugruntowany został przez kolejne przedstawienia literackie, w sposób właściwy dla danej

pewną analogię pomiędzy wydarzeniami ówczesnymi a obecnymi. A. Kijowski, *O dobrym Naczelniku i niezłomnym Rycerzu*, Kraków 1984, s. 14.

⁶ Przez cały okres zaborów mity te koegzystowały reprezentując z jednej strony rodaka oswobodzającego ojczyznę na czele zagranicznej armii, z drugiej zaś wodza narodowego powstania wykorzystującego do walki miejscową ludność. A. Kijowski, dz. cyt., s. 30; por. też J. Benyskiewicz, *Książę Józef Poniatowski – przyczynek do refleksji nad legendą*, „Rocznik Lubuski” T. 22, cz. 1: 1996, s. 113–117.

⁷ Przykładem takiej syntezy może być konkurs organizowany przez Małopolskie Kuratorium Oświaty z udziałem Muzeum Historycznego Miasta Krakowa dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów pod hasłem „O wolność Rzeczypospolitej. Tadeusz Kościuszko i książę Józef Poniatowski – żołnierze wolności”, o którym wzmianki pojawiły się na kilku stronach internetowych. Również w Krakowie w kwietniu 2013 roku zorganizowano imprezę edukacyjną pod hasłem „Tadeusz Kościuszko i książę Józef Poniatowski – dwie drogi Wojska Polskiego ku wolności w 200-lecie wymarszu z Krakowa wojsk Księstwa Warszawskiego na kampanię saską”, której program zamieszczono na Krakowskim Portalu Edukacji Patriotycznej. Obydwie te postaci zestawia też, na podstawie obecności w podręcznikach peerelowskich, Dorota Michułka w książce *Ad usum Delphini. O szkolnej edukacji literackiej – dawniej i dziś*, Wrocław 2013, s. 146–147.

⁸ W nawiązaniu do postaci słynnego francuskiego dowódcy z okresu wojen włoskich.

⁹ Por. A. Nieuważny, *Jak bon vivant stał się wodzem. Józefa Poniatowskiego droga do zwycięstwa*, „Mówią wieki” 2009, nr 4, s. 21–24.

epoki, wypuklające określone cechy i wydarzenia z życia tej nie-tuzinkowej postaci¹⁰. Polska tradycja ruchu niepodległościowego wpłynęła na ukonstytuowanie się specyficznego zestawu stron WWW (sieciosfery) reprezentujących w cyberprzestrzeni tematy związane z polskim generałem a jednocześnie marszałkiem Cesarstwa Francuskiego.

Struktura stron WWW według rankingu wyszukiwarki Google

Najpopularniejsza wyszukiwarka internetowa dla frazy „Józef Poniatowski” odnajduje około 327 000 wyników¹¹. Tylko część z nich odnosi się bezpośrednio do interesującej nas postaci historycznej, natomiast większość dotyczy nazw ulic czy placów noszących imię księcia, niekiedy przypadkowych osób legitymujących się takim samym imieniem i nazwiskiem. Liczby tej nie można więc traktować jako jednoznacznego kwantyfikatora zainteresowania tematem i dokonać na tej podstawie porównania z obecnością innych bohaterów narodowych na stronach WWW¹².

¹⁰ J. Paluszewski, *Literacka legenda księcia Józefa Poniatowskiego*, Pruszków 2006, s. 162–165; wśród licznych utworów poświęconych bohaterowi spod Lipska portal *Mitencyklopedia* wymienia m.in. *Śpiewy historyczne* Juliana Ursyna Niemcewicza, *Na dzień 19 października* Franciszki Arnsztajnowej, *Hymn banity* Tadeusza Micińskiego, zob. <http://mitencyklopedia.w.interia.pl/poniatowski.html> [14.08.2013].

¹¹ Bez ujmowania wyrazów w cudzysłów, co zapewne stanowi najczęstszą, ale nie najbardziej dystynktywną formę wyszukiwania (pomiaru dokonano 16 grudnia 2013 r.). Por. *Jak sprawnie wyszukiwać informacje poprzez wyszukiwarkę Google?*, <http://www.creobajt.pl/artykuly/88-jak-sprawnie-wyszukiwa%C4%87-informacje-poprzez-wyszukiwark%C4%99-google.html> [14.08.2013].

¹² Znajdują tutaj zastosowanie prawa frekwencji związane z wartością semantyczną poszczególnych imion i nazwisk. Wyniki odzwierciedlają więc raczej popularność określonych połączeń międzywyrazowych w onomastyce niż faktyczne zainteresowanie historyczną postacią. Por. P. Nowak, *Bibliometria webo-metria. Podstawy. Wybrane zastosowania*, Poznań 2006, s. 94–95.

Po wprowadzeniu terminu „Józef Poniatowski” wyszukiwarka *Google*, oprócz rankingu stron, wyświetla krótką notkę biograficzną, zestaw kilku portretów bohatera spod Lipska oraz sugestię dotyczącą haseł powiązanych (znalazły się tu różne postacie historyczne, współczesne dowódcy wojsk Księstwa Warszawskiego, oprócz Tadeusza Kościuszki i Jana Henryka Dąbrowskiego figurują nazwiska francuskich generałów Louisa Nicolasa Davout, Michela Neyra i Emmanuela de Grouchy)¹³. Pierwsze dwa miejsca na liście rankingowej zajmują artykuły z popularnych encyklopedii sieciowych: *Wikipedii* oraz *Portalu Wiedzy Wiem* prowadzonego przez platformę sieciową *Onet.pl* (tab. 1).

Tabela 1. Pierwsze dziesięć witryn związanych z księciem Józefem Poniatowskim najwyżej pozycjonowanych według wyszukiwarki Google

Miejsce	Nazwa serwisu	URL
1	<i>Wikipedia</i>	pl.wikipedia.org/wiki/Józef_Poniatowski
2	<i>onet.wiem</i>	portalwiedzy.onet.pl/41768,,,poniatowski_jozef_antoni,haslo.html
3	<i>Dziennik Polski</i>	www.dziennikpolski24.pl/pl/magazyny/historia/1272304-ksiaze-jozef-poniatowski-kochanek-wodz-bohater-narodowy.html
4	<i>Wikicytaty</i>	pl.wikiquote.org/wiki/Józef_Poniatowski
5	<i>Sciaga.pl</i>	www.sciaga.pl/tekst/82485-83-jozef_poniatowski
6	<i>Gimnazjum w Mnikowie</i>	www.mnikow.eu/patron.html
7	<i>Polityka.pl</i>	www.polityka.pl/historia/1541841,1,ksiaze-jozef-poniatowski---z-hulaki-bohater.read
8	<i>PolskieRadio.pl</i>	www.polskieradio.pl/Jozef-Poniatowski/Tag22959
9	<i>Oficjalna strona internetowa Przemysława Gintrowskiego</i>	www.gintrowski.art.pl/gintrowski/103,teksty,ks_jozef_poniatowski.html
10	<i>Interia.pl</i>	www.interia.pl/informacje-jozef-poniatowski,tId,170887

Źródło: pomiar własny, Google [Polska], <https://www.google.pl/> [15.08.2013], fraza kontrolna: Józef Poniatowski

¹³ [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <https://www.google.pl/#fp=75be00af9b7282a2&q=j%C3%B3zef+poniatowski&start=0> [14.08.2013].

Hasło „Józef Antoni Poniatowski”¹⁴ zostało wygenerowane w *Wikipedii* 17 maja 2004 roku i w pierwotnej wersji zawierało tylko jedno zdanie, informujące o datach urodzin i śmierci wodza spod Raszyna oraz najważniejszych pełnionych przez niego funkcjach. Od tego czasu zostało oczywiście znacznie rozbudowane. Zasadniczą jego część stanowi rozdział „Historia” podzielony na kilka pomniejszych zagadnień traktujących o różnych etapach życia księcia, jego pogrzebie, pośmiertnej sławie, a nawet działalności masonskiej. Oprócz tego uwzględniono listę odsyłaczy i odwołań w postaci linków, bibliografii przedmiotowej i przypisów. W trakcie modyfikacji tego encyklopedycznego artykułu dokonano ponad 500 korekt (ostatnia zarejestrowana pod datą 4 lipca 2013 roku była związana z rangą Józefa Poniatowskiego jako członka Rady Stanu Księstwa Warszawskiego)¹⁵. Dyskusje dotyczyły m.in. jego herbu szlacheckiego, ponieważ przez koligacje rodzinne był spowinowacony nie tylko z rodami polskimi i litewskimi, ale także czeskimi i włoskimi (Kinsky, Visconti)¹⁶. Tekst został zilustrowany 20 reprodukcjami obrazów oraz fotografiami pamiątek lub pomników. Dodatkowo od 2005 roku w domenie *Wikicytaty* znajduje się rubryka przytaczająca 3 wypowiedzi autentyczne bądź przypisywane naszemu bohaterowi, w tym legendarną frazę przedśmiertną „Bóg mi powierzył honor Polaków, jemu go tylko oddam”¹⁷. Hasło biograficzne w *Portalu Wiedzy Wiem* jest znacznie krótsze, opisuje etapy życia księcia głównie przez pryzmat działalności wojskowej i politycznej,

¹⁴ Dla odróżnienia od 3 innych postaci, noszących podobne pierwsze imię i nazwisko. Por. Józef Poniatowski (*ujednoznacznienie*), [dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_Poniatowski_%28ujednoznacznienie%29 [17.08.2013].

¹⁵ *Józef Poniatowski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_Poniatowski [15.08.2013].

¹⁶ *Dyskusja wikipedysty: Steifer*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/Dyskusja_wikipedysty:Steifer [13.08.2013]; Por. S. Askenazy, *Książę Józef Poniatowski*, Warszawa 1978, s. 49–50.

¹⁷ *Józef Poniatowski – wikicytaty*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://pl.wikiquote.org/wiki/J%C3%B3zef_Poniatowski [14.08.2013].

zawiera też kilkanaście odwołań do miejsc, wydarzeń i innych postaci.

Ważną grupą witryn z pierwszej dziesiątki rankingu stanowiły strony różnych podmiotów medialnych („Dziennik Polski”, „Polityka”, Polskie Radio, Interia.pl). Zamieszczane tam teksty okolicznościowe przybliżały postać wielkiego wodza¹⁸. Atrakcyjność dla odbiorcy zapewniały opisy mniej znanych wydarzeń z życia legendarnej postaci oraz poszukiwanie w jego biografii wątków sensacyjnych. Trzy radiowe słuchowiska, z których relacje znalazły się na stronie macierzystej rozgłośni, dotyczyły okoliczności śmierci bohatera znad Elstery, m.in. dyskutowano o prawdopodobnym jego ostrzeleniu przez francuskich żołnierzy¹⁹. Teksty prasowe zamieszczane w Internecie zawierały ciekawostki związane z życiem księcia i miały wielowątkowy charakter – ich autorzy koncentrowali się nie tylko na czynach wojskowych, ale również na drobnych epizodach biograficznych, np. problemach księcia z polską ortografią²⁰ czy też jego przejażdżkach nowomodnym wówczas powozem bez zadaszenia, tzw. kabrioletem²¹. Na łamach cyfrowego medium chętnie relacjonowano wydarzenia współczesne nawiązujące do aktualnej rocznicy urodzin słynnego członka rodziny Poniatowskich, w tym otwarcia jego dawnych apartamentów w stołecznym pałacu Pod Blachą²², jak również inscenizacji bitwy z kampanii 1809 roku na błoniach

¹⁸ Okazją do publikacji znacznej części artykułów był dzień 7 maja, czyli 250. rocznica urodzin księcia.

¹⁹ *Józef Poniatowski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.polskieradio.pl/Jozef-Poniatowski/Tag22959> [12.08.2013].

²⁰ W. Knap, *Książę Józef Poniatowski: kochanek, wódz, bohater narodowy*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.dziennikpolski24.pl/pl/magazyny/historia/1272304-ksiazce-jozef-poniatowski-kochanek-wodz-bohater-narodowy.html,0:pag:3,0:pag:1#nav0> [13.08.2013].

²¹ S. Leśniewski, *Dandys wodzem*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.polityka.pl/historia/1541841,1,ksiazce-jozef-poniatowski---z-hulaki-bohater.read> [15.08.2013].

²² PAP, *Apartment Księcia Józefa uroczyste otwarty*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://polskalokalna.pl/wiadomosci/mazowieckie/news/apartment-ksiecia-jozefa-uroczyste-otwarty,1668660,3286> [15.08.2013].

nadwiślańskich w Toruniu²³. Wysoka pozycja rankingowa serwisów medialnych wiązała się z dużą liczbą wejść na tego typu portale, warto jednak zauważyć, że takie adresy sieciowe znajdowały się w czołówce listy stosunkowo krótko ze względu na szybką wymianę wiadomości i przenoszenie starszych tekstów do archiwum.

Na eksponowanym miejscu listy znalazła się strona edukacyjna zawierająca informacje dla uczniów (www.sciaga.pl). Trzeba jednak zaznaczyć, że jakość prezentowanych tu danych biograficznych była znacznie niższa niż w wymienionych wcześniej domenach. Materiały nie zostały poddane odpowiedniej weryfikacji merytorycznej i nie były autoryzowane. Zastrzeżenia budzi nawet ich strona formalna. Widowym świadectwem złej korekty jest niegramatyczne zdanie mówiące o wygranej bitwie pod Zieleńcem (błąd rzeczowy – powinno być Zieleńcami)²⁴.

Wartość faktograficzna nie była oczywiście powiązana z pozycjonowaniem danej witryny, stąd wiele cennych informacji o Józefie Poniatowskim możemy znaleźć na stronach reprezentujących odległe miejsca w rankingu wyszukiwarki. Dla przykładu warto wymienić portal poświęcony polskiej genealogii, gdzie znajduje się opis interesującej nas rodziny szlacheckiej wraz z krewnymi i antenatami księcia, który sam reprezentuje szóste pokolenie wywodzące się od urodzonego około 1600 roku Kacpra Poniatowskiego²⁵. Umieszczono tu również ciekawe dane o herbie szlacheckim Ciołek oraz o pochodzeniu nazwiska od nazwy miejscowej Poniatów bądź Poniatowa. W witrynie poświęconej historii Podkarpacia znajdziemy krótki opis mało znanej bitwy

²³ *W sobotę Toruń będzie stolicą*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://polskalokalna.pl/wiadomosci/kujawsko-pomorskie/torun/news/w-sobote-torun-bedzie-stolica,1295639,3345> [13.08.2013].

²⁴ *Józef Poniatowski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://www.sciaga.pl/tekst/82485-83-jozef_poniatowski [15.08.2013]. Warto zauważyć, że pomimo atrakcyjności środowiska internetowego niebezpieczeństwo związane z jego masowym wykorzystaniem wynika m.in. z braku kontroli nad jakością prezentowanych tu treści.

²⁵ *Poniatowski – genealogia*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.genealogia.okiem.pl/poniatowski.htm> [16.08.2013].

pod Wrzawami (okolice Tarnobrzega) podczas kampanii polsko-austriackiej w 1809 roku²⁶. W przeddzień potyczki oddziały były wizytowane przez księcia Józefa Poniatowskiego. Na portalu *Interklasa* przytoczono kilka anegdot z życia bohatera, w tym nawiązującą do jego szokujących ówczesną opinię publiczną konnych parad w negliżu:

Po wkroczeniu polskich oddziałów do Krakowa w 1809 roku do księcia Józefa Poniatowskiego zgłosiła się dama zgorziona popisami oficerów, którzy podochoceni winem urządzili sobie tańce przy ognisku na Rynku Głównym... w adamowym stroju. „Łaskawa pani – odrzekł książę, kłaniając się z galanterią – obowiązkiem wodza jest być wśród swoich żołnierzy. Rozumiem, że pani sobie życzy, bym do nich dołączył”. Więcej próby już nie ponawiano²⁷.

Na polskojęzycznych stronach WWW można także przeczytać o innych słabostkach księcia Pepi, w tym o jego karcianym nałogu, który doprowadził do sporu ze szlachcicem Wykowskim i został załagodzony dopiero za sprawą interwencji króla Stanisława Poniatowskiego²⁸.

Struktura przestrzeni internetowej

Internet stanowi rodzaj środowiska komunikacyjnego, którego wewnętrzne reguły opierają się na istnieniu egalitarnych związków społecznościowych i wzajemnych interakcji. Powiązania w obrębie Sieci mają często charakter chaotyczny, w praktyce jednak pozwalają się uporządkować według algorytmów rządzą-

²⁶ A. Bednarczyk, *Jak Księżę Poniatowski walczył o wolne Podkarpacie*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://podkarpackahistoria.manifo.com/jak-ksiazeponiatowski-walczył-o-wolne-podkarpacie> [13.08.2013].

²⁷ *Anegdoty z dziejów Polski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://www.interklasa.pl/portal/index/strony?mainSP=subjectpages&mainSRV=historia&method=6556204&page=subpage&article_id=318765&page_id=14651 [14.08.2013].

²⁸ M. Ziółkowska, *Józef Poniatowski (1763–1813)*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://swstanislaw.ws/html/pepi.html> [16.08.2013].

cych prawami wyszukiwania informacji²⁹. Wyznaczaniu granic określonej sieciosfery zawsze towarzyszą trzy aspekty: antycypacyjność tematu, przewidywalność zachowań poszczególnych podmiotów oraz stabilność elementów składowych³⁰. W odniesieniu do odległych od współczesności wydarzeń historycznych wszystkie te cechy wydają się być dokładnie zdefiniowane, stąd określenie ram strukturalnych takiej przestrzeni nie powinno nastroczać wielkich trudności. Z drugiej strony, biografia księcia Józefa Poniatowskiego obfituje w wiele szczegółów związanych zarówno z jego działalnością wojskową i polityczną, jak również tematyką obyczajową. Wszystkie te sfery posiadają swój wymiar symboliczny, rzutujący na dzisiejsze postrzeganie wątków historycznych, tym samym wachlarz tematów powiązanych z urodzonym w Wiedniu polskim bohaterem jest stosunkowo szeroki i pojawia się w różnych typach domen w ten lub inny sposób powiązanych z interesującym nas zagadnieniem. Książę Józef Poniatowski stanowi nawet swego rodzaju markę handlową, czego przykładem jest pojawienie się witryn reklamujących francuski koniak nazwany imieniem bohatera armii napoleońskiej³¹. Oczywiście obliczenie całkowitego udziału poszczególnych nurtów refleksji o księciu Józefie Poniatowskim jest ze względu na rozmiary i dynamikę tak zakreślonej przestrzeni internetowej bardzo trudne, to jednak nawet w znacznie mniejszym zbiorze witryn dobrze odzwierciedla się struktura tematyczna i funkcjonalna badanego wycinka sieciosfery. Analizując zestaw 100 najwyżej pozycjonowanych stron WWW³² powiązanych z osobą księcia Józefa Poniatowskiego, wyodrębnić należy szereg tematów, do których pojawiają się odniesienia (tab. 2 i 3).

²⁹ Z. Bauer, *Dziennikarstwo wobec nowych mediów*, Kraków 2009, s. 298-303.

³⁰ S.M. Schneider, K.A. Foot, *Analiza sieciosfery: próba studiów nad działaniem w trybie online*, [w:] *WWW – w sieci metafor. Strona internetowa jako przedmiot badań naukowych*, red. A. Dytman-Stasieńko, J. Stasieńko, Wrocław 2008, s. 38.

³¹ Zapisywany dość intrygująco zgodnie ze staropolską ortografią „Xsiążę”, np. dokument elektroniczny, [tryb dostępu]: <http://www.euro-wino.pl/xsiaze-jozef-poniatowski-vsop-07l-kartonik-p-2717.html> [19.08.2013].

³² Ranking wyszukiwarki Google [Polska] z dnia: 21.08.2013.

Tabela 2. Struktura sieciosfery związanej z księciem Józefem Poniatowskim według tematyki (uwzględniono 100 wyników najwyżej pozycjonowanych przez wyszukiwarkę Google)

Kategoria tematyczna	Pierwsze 100 wyników w rankingu wyszukiwarki Google
Aktualne wydarzenia	16
Informacje o książce	14
Biografia	13
Opis historyczny	12
Miejsce upamiętnienia	8
Literacki kontekst	8
Muzea i wystawy	8
Patron	6
Sztuka	4
Marka handlowa	3
Film	2
Genealogia	2
Inne artefakty	2
Inna tematyka	2
Razem	100

Źródło: pomiar własny, Google [Polska], <https://www.google.pl/> [18.08.2013], fraza kontrolna Józef Poniatowski

Z pewnością jubileuszowy rok wpłynął na pojawienie się w Sieci wzmianek związanych z rocznicowymi wydarzeniami poświęconymi bohaterowi Księstwa Warszawskiego. Najczęściej były to patriotyczne marsze, apele, odczyty oraz inscenizacje historyczne. Warto wspomnieć o konferencji naukowej w Jabłonnej pod Warszawą (dawnej rezydencji księcia) *Wspólne dziedzictwo, wspólna przyszłość. Historia pisze losy bohaterów – Książę Józef Poniatowski*, o której wzmianka znalazła się, m.in. na stronach emigracyjnego Towarzystwa Rapperswilskiego³³. Aktualność te-

³³ J. Fronczak, *Wspólne dziedzictwo wspólna przyszłość. Historia pisze losy bohaterów – Książę Józef Poniatowski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://www.towarzystworapperswilskie.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=12:wspolne-dziedzictwo-wspolna-przyszlo-historia-pisze-losy-bohaterow-ksi-jozef-poniatowskiq&catid=10:latest [18.08.2013].

matu potwierdza też duża frekwencja serwisów medialnych jako właściciele domen w badanej próbie (zob. tabela 3).

Tabela 3. Struktura sieciosfery związanej z księciem Józefem Poniatowskim według rodzajów domen (uwzględniono 100 wyników najwyższej pozycjonowanych przez wyszukiwarkę Google)

Rodzaj domeny	Pierwsze 100 wyników w rankingu wyszukiwarki Google
Serwis medialny	15
Portal tematyczny	11
Serwis edukacyjny	8
Biblioteka	8
Platforma z plikami	8
Encyklopedia wirtualna	7
Organizacja społeczna	7
Muzeum	6
Strona prywatna lub blog	5
Szkoła	4
Mapa	4
Sklep wirtualny	4
Miasto lub miejscowość	3
Grupa dyskusyjna	3
Oficjalna strona postaci	2
Portal krajoznawczy	2
Oddział wojskowy	2
Firma	1
Razem	100

Źródło: pomiar własny, Google [Polska], <https://www.google.pl/> [20.08.2013], fraza kontrolna „Józef Poniatowski”

Charakter tych przekazów internetowych jest rozmaity, zazwyczaj w sprawozdaniach przybliżano krótko sylwetkę Józefa Poniatowskiego. Różne też są daty owych „aktualnych” wydażeń, odzwierciedlane zazwyczaj odpowiednią pozycją w rankingu, w każdym razie wszystkie dotyczą roku 2013. W tej grupie tematycznej umieszczono także krótkie eseje poświęcone sylwetce bohatera spod Lipska pisane w kontekście współczesnym, np. na łamach portalu *niezalezna.pl* ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski z racji

europjskich jubileuszy pokoju utrechckiego, kończącego wojnę o sukcesję hiszpańską oraz Bitwy Narodów pod Lipskiem postuluje ogłoszenie 2013 roku rokiem księcia Poniatowskiego³⁴.

Prezentacja książek poświęconych osobie polskiego wodza z czasów Księstwa Warszawskiego to kolejna ważna grupa tematyczna o dość zróżnicowanym charakterze. Znalazły się tutaj zarówno komercyjne anonse na witrynach wirtualnych księgarni czy serwisu aukcyjnego Allegro, jak również dłuższe recenzje historycznych monografii oraz katalogi bibliotek cyfrowych umożliwiające dostęp do zdigitalizowanych dokumentów³⁵. Warto wspomnieć o artykule Sławomira Kufla opublikowanym w „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Rzeszowskiego” poświęconym źródłom literackiej legendy Józefa Poniatowskiego, którego wersja cyfrowa jest udostępniana przez macierzystą uczelnię³⁶. Oprócz tego w sieciosferze rekomendowano m.in. takie popularnonaukowe tytuły książek, jak klasyczna monografia Szymona Askenazygo *Książę Józef Poniatowski*³⁷, biografia autorstwa

³⁴ T. Isakowicz-Zaleski, *Rok „księcia Pepi”*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://niezalezna.pl/36686-rok-księcia-pepi> [18.08.2013].

³⁵ Por. np. artykuł W. Majewskiego *Józef Poniatowski jako dowódca*, [dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://rcin.org.pl/ihpan/dlibra/docmetadata?from=rss&id=30252> [17.08.2013].

³⁶ S. Kufel, *W poszukiwaniu bohatera. U źródeł legendy literackiej Józefa księcia Poniatowskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna” 2010, z. 65, s. 146–157. Tekst został zamieszczony w witrynie Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego, [dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://ifp.univ.rzeszow.pl/tematy_i_konteksty/hist_lit_5/S.KUFEL_HL5.pdf [16.08.2013].

³⁷ [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.empik.com/ksiazek-jozef-poniatowski-askenazy-szymon,2761849,ksiazka-p> [15.08.2013]; <http://kpubc.umk.pl/dlibra/docmetadata?id=24070&from=pubindex&dirids=11&lp=1500> [17.08.2013]. Ponadto spory fragment tego dzieła został opublikowany w wersji cyfrowej na stronie Stowarzyszenia Regimentów i Pułków Polskich 1717–1831 „Arsenal”, S. Askenazy, *Książę Poniatowski – od Moskwy do Lipska*, [dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.arsenal.org.pl/historia/1795-1815/435-szymon-askenazy-qksie-jozef-poniatowski-od-moskwy-do-lipska-18101813q.html> [17.08.2013].

Jerzego Skowronka *Książę Józef Poniatowski*³⁸ oraz praca Jana Paluszewskiego *Literacka legenda księcia Józefa Poniatowskiego*. Na liście frekwencyjnej znalazły się też inne artefakty związane z interesującą nas postacią. Należy tutaj wymienić przede wszystkim opisy dzieł plastycznych zamieszczane głównie na stronach reprezentujących placówki muzealne, np. wizerunek Józefa Poniatowskiego stojącego przy białym koniu z końca XVIII wieku stanowiący własność Muzeum Czartoryskich, o którym to wizerunku Janusz Wałek napisał, że „lekko i subtelnie przedstawia księcia w austriackim mundurze pułkownika szwoleżerów cesarskich z błękitną wstęgą Orderu Orła Białego otrzymanego w 1787 roku”³⁹. Warto też wspomnieć o dwóch serwisach filmowych (Filmnet, IMDb) opisujących niemy spektakl *Książę Józef Poniatowski* z 1918 roku z Jerzym Węgrzynem w roli tytułowej, a także o serii banknotów z wizerunkiem bohatera prezentowanych na witrynie BanknotyPolskie.pl (wszystkie pochodzą z lat międzywojennych).

Wiodącym elementem sieciosfery były oczywiście biografie księcia Józefa Poniatowskiego publikowane w obrębie wirtualnych encyklopedii, stron o charakterze edukacyjnym i niektórych wortali tematycznych związanych z epoką napoleońską⁴⁰ bądź w ogóle z historią. Znacznie bardziej rozbudowany charakter miały opisy i eseje historyczne. Warto w tej grupie wyróżnić popularyzatorską gawędę podharczmistrza Roberta Chalimoniuka, opisującą w sposób fabularyzowany epizody z życia księcia, np. spotkanie na polu bitwy pod Raszynem z konającym pułkownikiem Cyprianem Godebskim. W duchu wychowawczym zaakcentowano przemianę duchową księcia z bawidamka i lekkoducha w patriotę i obrońcę ojczyzny:

³⁸ Jerzy Skowronek *Książę Józef Poniatowski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://lubimyczytac.pl/ksiazka/62945/ksiazka-jozef-poniatowski> [17.08.2013].

³⁹ *Książę Józef Poniatowski przy koniu*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://czartoryskich.pl/pl/node/12647> [16.08.2013].

⁴⁰ W. Łysiak, *Książę Józef Poniatowski (1763–1813)*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://napoleon.org.pl/marshal/poniatowski.php> [17.08.2013].

Jest dla nas harcerzy księżę, jak Zawisza Czarny, przykładem wierności danemu słowu, przykładem postawy, honoru. [...] Jest też wzorem postępowania, mocy charakteru. W krytycznej chwili nie dał się omamić różnej maści politykierom. Wyżej postawił ideały nad doraźne korzyści. Odrzucił zaszczyty i stołki⁴¹.

Ciekawe były także hobbystyczne dyskusje toczone w ramach forum historycy.org. Pozbawione typowo naukowego żargonu prezentują oryginalne, choć niesprawdzone informacje, ukazujące postać jako żywego człowieka, a nie mitycznego herosa. Rozmowy dotyczyły m.in. podbojów miłosnych księcia Pepi, jego fryzury (a w zasadzie faktu, że pod peruką ukrywał łysinę), wreszcie kulisów bitwy pod Borodino⁴². Oryginalnym sposobem prezentacji krótkich informacji o rozmaitych wydarzeniach były zamieszczone na portalu Faktopedia.pl krótkie podpisy bądź leady powiązane z ilustracją. W odniesieniu do księcia Poniatowskiego informacja ta dotyczyła awansu na marszałka armii francuskiej, co było jedynym w historii takim wyróżnieniem dla cudzoziemca⁴³. Poboczny wątek związany z bohaterem wojen napoleońskich to jego pomniki i inne miejsca upamiętnienia. Oryginalnym obiektem noszącym nazwę „Józef Poniatowski” będzie znajdujący się w fazie projektowej okręt desantowy, o którym fachowa dyskusja toczyła się na forum *Militis.pl*.

Nierzadko miejsca związane z królewskim bratankiem⁴⁴ prezentowane były na portalach poświęconych turystyce. Otwarty przewodnik krajoznawczy opisuje dla przykładu zajazd we wsi

⁴¹ R. Chalimoniuk, *Z obozowych gawęd: Księżę Józef Poniatowski – rycerz epoki napoleońskiej*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://www.pobudka.org.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=427&Itemid=97 [17.08.2013].

⁴² *Księżę Józef Poniatowski*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.historycy.org/index.php?showtopic=1424> [17.08.2013].

⁴³ [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://faktopedia.pl/474799> [16.08.2013]. Por. M. Łukasiewicz, *Armia księcia Józefa 1813*, Warszawa 1986, s. 292–293.

⁴⁴ Jego stryjem był Stanisław August Poniatowski – król Polski w latach 1764–1795.

Nadarzyn, gdzie stacjonował sztab wodza wojsk Księstwa Warszawskiego przed bitwą pod Raszynem⁴⁵. Na stronie gminy Jabłonna w dziale historia jest akapit poświęcony pobytowi księcia w tutejszej rezydencji, wspominający o jego upodobaniach, planach urządzenia ogrodów, wreszcie mundurze okolicznościowym zwanym „jabłonowskim”⁴⁶. Najczęściej wymieniano jednak w takim ujęciu warszawski monument, stojący na dziedzińcu pałacu prezydenckiego przy Krakowskim Przedmieściu⁴⁷, zwłaszcza w kwestii współczesnego sporu o pomnik prezydenta Lecha Kaczyńskiego. W tego typu kontekście umieszczono zdjęcie na portalu Demotywatory.pl z komentarzem: „Gdyby mógł rozgoniłby tę hołotę”. Podobnie tabloidowy „Fakt” przekopiował fotomontaż z blogu Janusza Palikota, przedstawiający postać księcia na koniu z towarzyszącym mu prezydentem na osiołku (w konwencji Don Kichota i Sancho Pansy)⁴⁸. Z funkcją upamiętnienia związane też były notatki o księciu Poniatowskim publikowane na stronach szkół, organizacji harcerskich czy oddziałów wojskowych noszących imię bohatera spod Zieleniec, Raszyna i Lipska. Książę Poniatowski stał się też inspiracją kilku utworów literackich, które zostały opublikowane w Internecie w ramach stron monograficznych poświęconych określonym artystom: Konstantemu Ildefonsowi Gałczyńskiemu (*Xiążę Józef Poniatowski ze stemplem 1946*) czy Przemysławowi Gintrowskiemu (pieśń *Książę Józef Poniatowski*). Przedstawiają one odmienne nurty refleksji nad czynami bohatera, jednak są w dużym stopniu de-

⁴⁵ Z. Grabska, *Nadarzyn – zajazd i kościół przy trakcie*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.krajoznawcy.info.pl/zajazd-i-kosciol-przy-trakcie-6982> [12.08.2013].

⁴⁶ *Historia*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.jablonna.pl/index.php?cmd=zawartosc&opt=pokaz&id=4> [19.08.2013].

⁴⁷ Szerzej na temat tego pomnika zob. E. Pogonowska, M. Bednarczuk, *O czym mówią pomniki?*, „Polonistyka” 2007, nr 1, s. 16–19.

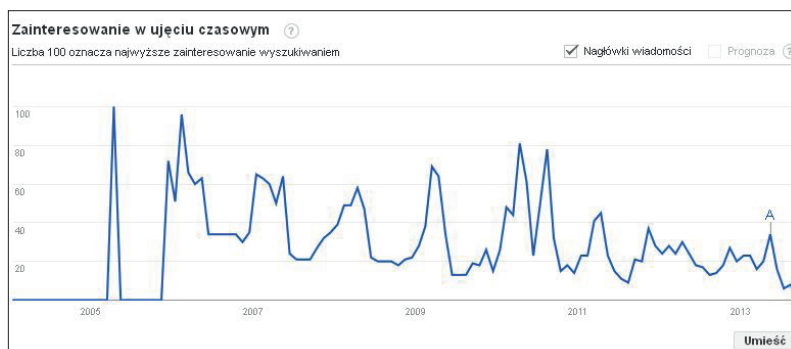
⁴⁸ MG, *Palikot drwi z Lecha Kaczyńskiego!*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.fakt.pl/Palikot-drwi-z-Lecha-Kaczynskiego-,artykuly,78764,1.html> [18.08.2013].

maskatorskie i krytyczne wobec jego ofiary, której „cena na tym świecie jednaką co zeszłoroczny śnieg”⁴⁹.

Ruch sieciowy

Każda przestrzeń informacyjna w sieciosferze ma swój wymiar czasowy. Internet jako twór dynamiczny podlega częstym zmianom, na który wpływ mają aktualne wydarzenia, pojawianie się nowych kontekstów oraz inne zjawiska związane z szerokim tłem socjologicznym. Fenomen ten odnosi się w dużym stopniu do zainteresowania internautów danym tematem. Oczywiście powstanie określonej witryny może stymulować ruch sieciowy, najczęściej jednak na częstotliwość wejść na daną stronę lub wyszukiwań danego tematu większy wpływ mają zjawiska zewnętrzne. Analizując historię ruchu sieciowego związanego z hasłem „Józef Poniatowski”, możemy zaobserwować charakterystyczne regularności (ryc. 1). Zainteresowanie tematem związane jest zazwyczaj z cyklem rocznicowym, przy czym przypadające w tym roku uroczystości 150-lecia urodzin i 200-lecia śmierci nie wywołały tak wielkiego odzewu jak wydarzenia wcześniejsze. Warto zaznaczyć, że największą liczbę wejść odnotowano w kwietniu 2005 roku w związku z odbywającą się wielką inscenizacją bitwy pod Raszynem. Rzecz ciekawa, że postać księcia Józefa Poniatowskiego zaistniała także w Internecie niejako przy okazji katastrofy smoleńskiej w kontekście pomnika stojącego przed Pałacem Namiestnikowskim na Krakowskim Przedmieściu. Sierpień 2010 roku w związku z kampanią prezydencką był okresem eskalacji konfliktu o krzyż stojący właśnie przy opisywanym pomniku, stąd w sieciosferze pojawiały się wówczas częste wzmianki na jego temat.

⁴⁹ Por. *Księżę Józef Poniatowski*, słowa J. Czech, muzyka P. Gintrowski, [dokument elektroniczny], tryb dostępu: http://www.gintrowski.art.pl/gintrowski/103,teksty,ks_jozef_poniatowski.html [13.08.2013].

Ryc. 1. Zainteresowanie hasłem „Józef Poniatowski” w polskiej przestrzeni Internetu w latach 2005–2013

Źródło: Google Trends

Bez względu jednak na te stołeczne wydarzenia najwięcej wejść na strony związane z księciem Józefem Poniatowskim odnotowano w Małopolsce i chyba nic w tym dziwnego, gdyż Kraków jest miejscem pochówku narodowego bohatera, a kampania z 1809 roku została zakończona wyzwoleniem Galicji wraz z dawną stolicą Polski oraz jej przyłączeniem do Księstwa Warszawskiego.

Multimedialny wymiar sieciosfery

Internet to przestrzeń, w której zachodzi zjawisko konwergencji mediów. Środowisko to umożliwia tworzenie dowolnych kombinacji tekstu, przekazu graficznego, dźwiękowego czy filmowego na rozmaitych szczeblach organizacji⁵⁰. W odniesieniu do księcia Józefa Poniatowskiego bogata jest zwłaszcza ikonografia, korzystająca z reprodukcji najsłynniejszych portretów i scen z udziałem narodowego bohatera. Przedstawienia takie już od XIX wieku kreowały pamięć o zmarłym tragicznie gene-

⁵⁰ Por. A. Ostrowska, *Nowe media – przykład polski*, [w:] *Media a wyzwania XXI wieku*, red. M. Bonikowska, Warszawa 2009, s. 144–145.

rale i przyczyniały się do rozwoju jego patriotycznej legendy⁵¹. Również w przestrzeni Internetu ów wizerunek ma wymiar symboliczny, najczęściej bowiem przedstawiano śmierć w nurtach Elstery⁵² oraz rozmaite sceny rozmów księcia z Napoleonem Bonaparte. Najbardziej rozpowszechnionym portretem (wykorzystanym, m.in. w polskiej wersji *Wikipedii*) jest wizerunek pędzla Józefa Grassiego, znajdujący się w salach Zamku Królewskiego w Warszawie. Podobne ujęcia postaci w nieco innym rynsztunku wykorzystywały wielokrotnie reprodukowane portrety autorstwa Franciszka Paderewskiego (z 1814 roku) czy Józefa Kosińskiego. Schemat ten jest zresztą powielany do dzisiaj, czego świadectwo stanowi portret Józefa Poniatowskiego wykonany przez artystę eksponującego obrazy w otwartej galerii pod Bramą Floriańską⁵³.

Dostępne w Sieci obrazy reprezentowały zarówno dzieła zgromadzone w muzeach, jak i te pochodzące z prywatnych kolekcji⁵⁴ i pełniły najczęściej funkcję ilustracyjną w stosunku do tekstów zamieszczanych w poszczególnych witrynach, niekiedy pojawiały się także w ramach wirtualnych galerii. Oprócz reprodukcji dzieł malarskich w Internecie rozpowszechniano też fotografie książkowych okładek, rzeźb i pomników, a także innych artefaktów powiązanych tematycznie z osobą Józefa Poniatowskiego. Nietypowym przykładem ilustracji związanych z księciem jest

⁵¹ Por. J. Polaczek, *Wojna 1809 r. i manewr galicyjski księcia Józefa. Źródła ikonograficzne i malarska legenda*, „Kresy Południowo-Wschodnie” 2003, z. 1, s. 269–288; H. Widawka, *Les adieux de Poniatowski czyli legenda księcia Józefa w grafice XIX wieku*, „Kronika Zamkowa” 1995, nr 1, s. 98–112; Z. Żygulski jr, *Z ikonografii ks. Józefa – narodziny i wędrówka mitu bohatera*, [w:] *Ikonografia romantyczna*, red. M. Poprzęcka, Warszawa 1997, s. 251–283.

⁵² Kanon tej sceny opracował Horacy Vernet, ale najczęściej reprodukowano opartą na nim wersję Januarego Suchodolskiego, por. m.in. [dokument elektroniczny], tryb dostępu: J. Suchodolski, *Śmierć Józefa Poniatowskiego* [obraz], http://www.pinakoteka.zascianek.pl/Suchodolski/Images/Smierc_J_Poniatowskiego.jpg [17.08.2013].

⁵³ Karol Gawroński, *Józef Poniatowski* [obraz], tryb dostępu: <http://www.obrazy-galeria.pl/p,pl,pf410,jozef+poniatowski.html> [16.08.2013].

⁵⁴ Na przykład na portalu *Wikicytaty* przedstawiono miniaturowy portret księcia znajdujący się w kolekcji Władysława Łosia.

przedstawienie komiksowe typu manga (R. Ikeda, *Aż do nieba*), którego recenzję wraz z reprodukcjami fragmentów znaleźć można na prywatnym blogu⁵⁵.

W sieci obecne są też pliki filmowe i dźwiękowe związane tematycznie z polskim patriotą i bohaterem narodowym. Najczęściej pojawiają się wersje wspomnianej wyżej pieśni Przemysława Gintrowskiego ilustrowane malarstwem historycznym lub portretami barda. Z innych utworów muzycznych wymienić należy marsz wojskowy księcia Józefa Poniatowskiego skomponowany przez Zygmunta Noskowskiego. Na platformie Youtube.com odnaleźć można także fragmenty filmów tematycznie nawiązujących do okresu wojen napoleońskich, np. *Ułan księcia Józefa* z 1937 roku w reżyserii Konrada Toma⁵⁶.

Postać księcia Józefa Poniatowskiego jest w sposób wielowymiarowy obecna w polskojęzycznej przestrzeni Internetu. Dostępne na jego temat informacje wiążą się z dziedzictwem historycznym, kontekstem literackim i społecznym jak i zróżnicowaną tematyką hobbystyczną. Obchodzona w 2013 roku rocznica urodzin i śmierci wpłynęła na charakter tej specyficznej sieci sfery, pojawiły się liczne teksty okolicznościowe, a nawet strona Facebooka⁵⁷, na której publikowane są informacje o bitwach i wydarzeniach politycznych z udziałem Wodza Naczelnego Wojsk Polskich Księstwa Warszawskiego. Warto podkreślić spore zróżnicowanie internetowych stron świadczące o wieloaspektowym zainteresowaniu osobą XIX-wiecznego bohatera narodowego. Dzięki charakterystycznemu dla przestrzeni wirtualnej wielogłowski, przytaczaniu rozlicznych anegdot i względnie mało znanych szczegółów wizerunek tej postaci jest żywy i intrygujący.

⁵⁵ *Aż do nieba – przegląd wydania*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://tallu.cba.pl/?p=826> [13.08.2013].

⁵⁶ *Ułan księcia Józefa (Dziewczyzna i ułan)*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <http://www.youtube.com/watch?v=LBOjKadO3mc> [19.08.2013].

⁵⁷ *Xiążę Józef Poniatowski Wódz Naczelnny Woyska Polskiego*, [Dokument elektroniczny], tryb dostępu: <https://www.facebook.com/pages/Xi%C4%85%C5%B-Ce-J%C3%B3zef-Poniatowski-W%C3%B3dz-Naczelnny-Woyska-Polskiego/313297028784188> [21.08.2013].

Bibliografia

- Askenazy S., *Książę Józef Poniatowski*, Warszawa 1978
- Bauer Z., *Dziennikarstwo wobec nowych mediów*, Kraków 2009
- Benyskiewicz J., *Książę Józef Poniatowski – przyczynek do refleksji nad legendą*, „Rocznik Lubuski” T. 22, cz. 1: 1996, s. 113–117
- Bobrowicz W., *Internet, kultura, edukacja*, Lublin 2006
- Kijowski A., *O dobrym Naczelniku i niezłomnym Rycerzu*, Kraków 1984
- Korzeniewski B., *Medializacja i mediatyzacja pamięci*, „Kultura Współczesna” 2007, nr 3, s. 11
- Kufel S., *W poszukiwaniu bohatera. U źródeł legendy literackiej Józefa księcia Poniatowskiego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Filologiczna” 2010, z. 65, s. 146–157
- Łukasiewicz M., *Armia księcia Józefa 1813*, Warszawa 1986
- Michułka D., *Ad usum Delphini. O szkolnej edukacji literackiej – dawniej i dziś*, Wrocław 2013
- Nieuważny A., *Jak bon vivant stał się wodzem. Józefa Poniatowskiego droga do zwycięstwa*, „Mówią wieki” 2009, nr 4, s. 21–24
- Nowak P., *Bibliometria webometria. Podstawy. Wybrane zastosowania*, Poznań 2006
- Ostrowska A., *Nowe media – przykład polski*, [w:] *Media a wyzwania XXI wieku*, red. M. Bonikowska, Warszawa 2009, s. 144–145
- Paluszewski J., *Literacka legenda księcia Józefa Poniatowskiego*, Pruszków 2006
- Pogonowska E., Bednarczuk M., *O czym mówią pomniki?*, „Polonistyka” 2007, nr 1, s. 16–19
- Polaczek J., *Wojna 1809 r. i manewr galicyjski księcia Józefa. Źródła ikonograficzne i malarska legenda*, „Kresy Południowo-Wschodnie” 2003, z. 1, s. 269–288
- Schneider S.M., Foot K.A., *Analiza sieciosfery: próba studiów nad działaniem w trybie online*, [w:] *WWW – w sieci metafor. Strona internetowa jako przedmiot badań naukowych*, red. A. Dytman-Stasieńko, J. Stasieńko, Wrocław 2008, s. 34–51
- Skowronek J., *Książę Józef Poniatowski*, Wrocław 1986
- Widawka H., *Les adieux de Poniatowski czyli legenda księcia Józefa w grafice XIX wieku*, „Kronika Zamkowa” 1995, nr 1, s. 98–112
- Wojtasik J., *Książę Józef Poniatowski polski wódz naczelny w 1809 roku*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, R. 11: 2010, nr 2, s. 43–58

Żygulski Z. jr, *Z ikonografii ks. Józefa – narodziny i wędrówka mitu bohatera*, [w:] *Ikonografia romantyczna*, red. M. Poprzęcka, Warszawa 1997, s. 251–283

Prince Józef Poniatowski in the Polish-speaking Part of the Internet

Abstract

Prince Józef Poniatowski is present in multiple dimensions in the Polish-speaking part of the Internet. Information available about him are connected with the historic heritage, literary and social context, as well as diversified hobby-related subjects. The iconography utilizing the reproductions of the most famous portraits and scenes with this national hero is especially rich. As early as the 19th century, such presentations shaped the memory of the general who had died tragically; they affected the development of his patriotic legend. The anniversary of the birth and death of the commander of the Army of the Duchy of Warsaw commemorated in 2013 had an impact on the character of the Web: multiple commemorative texts and even a Facebook page have been created. What draws attention is the diversity of websites bearing witness to the multifaceted interest in the 19th-century national hero. Thanks to the polyphony, adducing to a number of anecdotes and relatively little known details, as well as using various forms of communication, which are characteristic for the cyberspace, the image of this figure is still vivid and intriguing.

Key words

Józef Poniatowski, Internet, literature, painting, patriotism, legend